

Piotr Zamojski

Liverpool Hope University

Sprawozdanie z sympozjum „Education: What For and Why?”

W dniach 12–13 czerwca 2017 roku na Uniwersytecie Gdańskim odbyło się sympozjum „Education: What For and Why?” zorganizowane przez prof. Tomasza Szkudlarkę (Uniwersytet Gdański) we współpracy z dr Tonym F. Carusi (Massey University, Nowa Zelandia). Sympozjum zostało pomyślane jako próba rewitalizacji sieci SCAPE – Studies of Conflict, Culture, & the Political in Education (*About Scape*, 2015), której ostatnie posiedzenie odbyło się właśnie w Gdańsku w 2011 roku (Szkudlarek, red., 2013). W związku z powyższym formuła sympozjum w ogromnym stopniu nawiązywała do formuły spotkań sieci SCAPE: było to wydarzenie kameralne, kładące nacisk na swobodę czasową zarówno w zakresie prezentacji referatów, jak i dyskusji nad nimi. W sympozjum wzięło udział około 30 osób, które w ciągu pełnych dwóch dni dyskutowały nad wywodami przedstawionymi w 14 referatach. Stworzyło to – dotąd niezbyt częstą – okazję do wnikliwego wglądu zarówno w poszczególne prezentacje, jak i tytułową kwestię edukacyjną.

Pomimo niewielkiej liczby uczestników dyskusje okazały się niezwykle nieprzewidywalne i dynamiczne. Było to zasługą zróżnicowania dyskutantów, którzy reprezentowali 11 ośrodków akademickich z 7 krajów oraz znajdowali się w odmiennych okresach swoich zawodowych karier. Oprócz nazwisk o silnej, międzynarodowej renomie (np. Sharon Todd, Jan Masschelein, Tomasz Szkudlarek) w sympozjum brali udział badacze średniego pokolenia, jak i badacze dopiero rozpoczynający swoje kariery.

Organizatorzy postawili przed uczestnikami fundamentalne pytanie o racje dla edukacji w kontekście zagadnienia instrumentalizmu i instrumentalizacji. Wobec nieustannie diagnozowanej funkcjonalizacji edukacji przez polityczno-ekonomiczne reżimy (neokonserwatyzmu, neoliberalizmu *etc.*) pojawiają się dziś coraz częściej głosy, wedle których edukacji nie należy podporządkowywać zewnętrznym wobec niej celom. Publikowane w ostatnim czasie badania Jana Masscheleina, Maartena Simonsa czy Tysona Lewisa zdają się budować perspektywę, wedle której edukacja ma swój wewnętrzny logos. Podporządkowanie owego

logosu jakimkolwiek politycznym celom (niezależnie od tego, czy będzie to kształcenie dla gospodarki opartej na wiedzy, czy dla silnej demokratycznej wspólnoty i krytycznej sfery publicznej) przeczy immanentnemu sensowi edukacji, instrumentalizuje kształcenie, spychając wszelkie praktyki edukacyjne w obręb tego, co Hannah Arendt nazywała wytwarzaniem (cf. Masschelein, Simons 2013; Lewis, 2013). W związku z tym rzeczywiście uprawnione staje się pytanie o relacje między polityką a edukacją, które w obrębie dyskursów krytycznych, a ostatnio za sprawą renesansu pojęcia polityki historycznej, także w obrębie dyskursów neokonserwatywnych, są pojmowane jako nierozłączne, wzajemnie na siebie wpływające, intymnie powiązane.

Podczas sympozjum referenci zajmowali się owymi zagadnieniami zarówno wprost, jak i pośrednio – odnosząc się do konkretnych zjawisk w obrębie praktyk oraz dyskursów edukacyjnych. I tak, Olga Veveri (Liverpool Hope University) próbowała rewitalizować dyskurs krytyczny dla edukacji na przykładzie analizy Cram Schools (Szkoł Korepetycyjnych) w Atenach, prowadzonych całkowicie w formule wolontariatu i utrzymywanych przez samych wolontariuszy; Tamás Tóth (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Dolnośląska Szkoła Wyższa) w odniesieniu do aparatu krytycznego Michela Foucaulta starał się znaleźć rozwiązanie dylematu stworzonego przez opozycję edukacyjnych ewangelii i edukacyjnej pornografii w teoretyzowaniu kształcenia; Anna Blumsztajn (Liceum Wielokulturowe Jacka Kuronia, Uniwersytet Gdański) usiłowała odczytać pedagogiczne refleksje Jacka Kuronia z perspektywy otwartej przez filozofię Jacques'a Rancière'a; a Rafał Godoń (Uniwersytet Warszawski) dokonał krytyki anglosaskich analitycznych koncepcji celów edukacji z perspektywy hermeneutyki filozoficznej Hansa-Georga Gadamera.

Wśród głosów bezpośrednio odnoszących się do tytułowego zagadnienia, oprócz referatów otwierających perspektywę pojmowania edukacji jako oddzielnej, immanentnej i autotelicznej logiki społecznej (Sharon Todd, Maynoth University; Jan Masschelein, KU Leuven), uczestniczyliśmy w dyskusji między tymi, którzy zdawali się podążać tym tropem, wskazując chociażby na ontologiczną różnicę między logiką polityczną a edukacyjną (Joris Vlieghe, Liverpool Hope University; Piotr Zamojski, Liverpool Hope University), czy na ontologiczną bezużyteczność edukacji (Karolina Starego, Uniwersytet Gdański; Łukasz Stankiewicz, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego), a tymi, którzy zwracali uwagę na inne kluczowe kwestie. Podejmowano zatem wysiłek konceptualizacji konieczności instrumentalizmu w myśleniu o edukacji (Paulina Sosnowska, Uniwersytet Warszawski), ontycznego i ontologicznego poziomu instrumentalności (Tomasz Szkudlarek, Uniwersytet Gdański), retroaktywnych form instrumentalizmu (Maria Mendel, Uniwersytet Gdański), różnicy pomiędzy instrumentalizmem a instrumentalizacją edukacji (Stefano Oliverio, University of Naples Federico II), czy też różnicy między przyczynowością a instrumentalnością w odniesieniu do polityki oświatowej (Tony F. Carusi, Massey University).

Sympozjum zakończyło się dyskusją wokół planów cyklicznych spotkań w podobnej formule oraz możliwości opublikowania materiałów przygotowanych przez referentów.

Literatura

About Scape, 2015, <http://blogs.ubc.ca/scape/> [dostęp: 8.12.2017].

Lewis T., 2013, *On Study. Giorgio Agamben and Educational Potentiality*, London–New York: Routledge.

Masschelein J., Simons, M., 2013, *In Defence of the School. A Public Issue*, Leuven: Education Culture & Society Pub.

Szkudlarek T. (red.), 2013, *Education and the Political. New Theoretical Articulations*, Rotterdam: Sense Publishers.